

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025-2026
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 25 Μαΐου 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: 1Γ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ
ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑΟΚΤΩ (18) ΣΕΛΙΔΕΣ

Αν δεν επιθυμείς πόλεμο, να προετοιμάζεσαι για ειρήνη

«Αν επιθυμείς ειρήνη, προετοιμάσου για πόλεμο», («Si Vis Pacem, Para Bellum»). Οι άγρυπνοι ηγέτες ως φύλακες Θερμοπυλών προετοιμάζονται με βάση αυτή τη λατινική παροιμία. Δισεκατομμύρια ευρώ δαπανούνται κάθε χρόνο για εξοπλισμό στη χρυσή πολεμική βιομηχανία, για οργάνωση και εκπαίδευση του στρατού και των στρατιωτών. Μάθε σε ένα δεκαοκτάχρονο παιδί να χρησιμοποιεί όπλο και απόρησε αν καλλιεργείς το μίσος ή την αγάπη. Φυσικά, δε σε νοιάζει τι καλλιεργείς, γιατί ο σπόρος του πολέμου είναι ήδη αιωνόβιο δέντρο και όχι αδύναμο κλωνάρι.

Ο ορισμός του πολέμου δεν είναι η λεγόμενη διπλωματία με όπλα. Καμία διπλωματία δεν επιτυγχάνεται, όταν χάνονται εκατοντάδες νέες ζωές στον βωμό της υποτιθέμενης θυσίας για ένα καλύτερο αύριο. Ποιος θέλει ένα καλύτερο αύριο θεμελιωμένο σε νέους ανθρώπους που έφυγαν πριν ζήσουν, σε παιδιά χωρίς πατέρα, σε οικογένειες χωρίς στέγη και χωρίς πατρίδα; Σε νέους που σε μία νύκτα μετονομάστηκαν στρατιώτες και σήκωσαν τα όπλα σε αδελφούς λαούς, που, ακόμη και αν επιβιώσουν, έχουν ήδη εκ προοιμίου πνευματικά «σκοτωθεί»;

Κανείς δεν υποβαθμίζει την αξία της θυσίας όσων πολέμησαν, για να σώσουν εκείνους που άφησαν πίσω αλλά είναι μάταιο να πιστεύουμε πως ο πόλεμος θα φέρει ειρήνη. Είναι μάταιο να πιστεύουμε ότι δύο εκ διαμέτρου αντίθετες έννοιες μπορούν να συνυπάρξουν στην ίδια πρόταση και να οδηγήσουν η μία στην άλλη. [...] Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος.

Η συνολική απώλεια ανθρώπινων ζώων στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στρατιωτών των Συμμαχικών Δυνάμεων, στρατιωτών του Άξονα αλλά και άμαχου πληθυσμού είναι περίπου 80 εκατομμύρια άνθρωποι. Όσα αντιπολεμικά μυθιστορήματα και αν γραφτούν, όσα ποιήματα και αν αποτελέσουν αντίβαρο πολέμου, όσες ταινίες και αν αναπαραστήσουν τις θλιβερές εικόνες της εμπόλεμης ζώνης, όσα τραγούδια και αν εξυμνήσουν την ειρήνη, χρειάζεται κόπος. Όση σωστή και σκληρή προετοιμασία χρειάζεται για έναν πόλεμο, τόση και ακόμη περισσότερη χρειάζεται για την ειρήνη σε έναν κόσμο γεμάτο μίσος και απέχθεια.

Οι «τυχεροί» παρακολουθούμε πίσω από οθόνες τις τραγικές εικόνες του αποχωρισμού, το φευγικό των ανθρώπων που μέχρι χθες ένωθαν ασφαλείς, τους αριθμούς των νεκρών στρατιωτών να αυξάνονται, το κενό βλέμμα εκείνων που κάποιος τους είπε ξαφνικά ότι τώρα έχουν πόλεμο.

*σεληνιακό τοπίο: γυμνό, μτφ. καταστροφικό τοπίο, τόπος ερημωμένος, χωρίς ίχνος ζωής

Μυρτώ Ιωάννου

Πηγή: <https://www.offlinepost.gr/2022/03/02/an-den-epithimis-polemo-na-proetoimazesai-gia-polemo/>

Ημερομηνία ανάρτησης: 2.3.2024

Ημερομηνία ανάκτησης: 4.5.2026

(απόσπασμα και διασκευή)

A.I.1. Να καταγράψετε **δύο (2) συνέπειες** του πολέμου που αναφέρονται στο πιο πάνω κείμενο. **(μονάδες 3)**

Απάντηση:

Δύο (2) συνέπειες του πολέμου που αναφέρονται στο κείμενο είναι:

- Νέοι άνθρωποι (στρατιώτες), αλλά και άμαχος πληθυσμός, που απεβίωσαν πριν ζήσουν
- Παιδιά χωρίς πατέρα/ ορφάνια
- Οικογένειες χωρίς στέγη
- Οικογένειες χωρίς πατρίδα / διωγμοί, προσφυγιά
- Σεληνιακό τοπίο (δηλαδή έρημο και χωρίς ίχνος ζωής) / καταστροφή
- Μεγάλος αριθμός ανθρώπινων απωλειών / νεκροί
- Ανασφάλεια

Ή αυτολεξεί από το κείμενο:

- «Ποιος θέλει ένα καλύτερο αύριο θεμελιωμένο σε νέους ανθρώπους που έφυγαν πριν ζήσουν»
- «...σε παιδιά χωρίς πατέρα»
- «...σε οικογένειες χωρίς στέγη»
- «...και [οικογένειες] χωρίς πατρίδα»
- «Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος.»
- «Η συνολική απώλεια ανθρώπινων ζώων στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στρατιωτών των Συμμαχικών Δυνάμεων, στρατιωτών του Άξονα αλλά και άμαχου πληθυσμού είναι περίπου 80 εκατομμύρια άνθρωποι.»
- «τραγικές εικόνες του αποχωρισμού, το φευγικό των ανθρώπων που μέχρι χθες ένιωθαν ασφαλείς, τους αριθμούς των νεκρών στρατιωτών να αυξάνονται, το κενό βλέμμα εκείνων που κάποιος τους είπε ξαφνικά ότι τώρα έχουν πόλεμο.»

Σημείωση: αν ο/η μαθητής/μαθήτρια αναφέρει δύο (2) από τα πιο πάνω σημεία ή παραθέσει αυτολεξεί αποσπάσματα από το κείμενο που αντιστοιχούν στα πιο πάνω σημεία, η απάντηση θεωρείται ορθή και δίνονται οι μονάδες.

A.I.2. Σύμφωνα με τη συγγραφέα «[...] όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος». (3^η παράγραφος «Κανείς δεν υποβαθμίζει...νικημένος»)

Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη αυτή; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2) στοιχεία / επιχειρήματα**.

(μονάδες 4)

Ενδεικτικά σημεία:

- Απώλεια ανθρώπινων ζωών (στρατιώτες, άμαχος πληθυσμός)
- Αγνοούμενοι
- Ξεριζωμός, προσφυγιά
- Υλικές καταστροφές [συντρίμια, καταστροφές κτηρίων (σπίτια, κυβερνητικά κτήρια, θέατρα, σχολεία, γηροκομεία, γήπεδα κτλ.), καταστροφές μνημείων πολιτισμού (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, εκκλησίες κτλ.), καταστροφές υποδομών (δρόμοι, γέφυρες, νοσοκομεία)
- Ρύπανση φυσικού περιβάλλοντος (νερό, έδαφος, αέρας)
- Ψυχολογικές συνέπειες (αίσθημα φόβου, τρόμου, ανασφάλειας)
- ...

Σημείωση: Σε αυτή την ερώτηση αναμένουμε οι μαθητές/μαθήτριες να γράψουν εάν συμφωνούν ή όχι με τη συγγραφέα και να τεκμηριώσουν την απάντησή τους με δύο (2) στοιχεία / επιχειρήματα είτε από το κείμενο, είτε με δικά τους λόγια εκφράζοντας προσωπικές τους σκέψεις/απόψεις.

A.I.3. Να αναφέρετε σε ποιο **κειμενικό είδος** ανήκει το πιο πάνω κείμενο και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας γράφοντας **ένα (1) χαρακτηριστικό στοιχείο** του είδους αυτού.

(μονάδες 2)

Απάντηση:

- **Κειμενικό είδος: «άρθρο»**
- **Ένα (1) χαρακτηριστικό στοιχείο του είδους**

- Πηγή δημοσίευσης / είναι δημοσιευμένο στο διαδίκτυο / στο τέλος του κειμένου φαίνεται η ιστοσελίδα.

- Αναφέρεται η αρθρογράφος (Μυρτώ Ιωάννου).
- Αναφέρεται σε γεγονότα της επικαιρότητας (πόλεμοι)
- Σκοπός της αρθρογράφου είναι να πληροφορήσει/ να ενημερώσει/ να προβληματίσει/ να πείσει τους αναγνώστες της...
- Χρήση τρόπων και μέσων πειθούς
- Είναι περιορισμένης έκτασης.
- Έχει τίτλο (σχετικό με το περιεχόμενο του κειμένου).
- Ύφος: σοβαρό, αυστηρό, μη οικείο
- Χρήση γ' προσώπου (προσδίδει σοβαρότητα και αντικειμενικότητα στο ύφος του κειμένου).
- Διαφοροποιείται από τη λογοτεχνία.

A.I.4. Στην 1^η παράγραφο («**Αν επιθυμείς ειρήνη ... αδύναμο κλωνάρι**») αξιοποιείται ως τρόπος πειθούς η **επίκληση στην αυθεντία**. Να εντοπίσετε και να γράψετε το αντίστοιχο **μέσο πειθούς** που χρησιμοποιείται και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με τη **συγκεκριμένη φράση**.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

Μέσο πειθούς: (λατινική) παροιμία / ρητό / γνωμικό

Τεκμηρίωση: «*Αν επιθυμείς ειρήνη, να προετοιμάζεσαι για πόλεμο*»/«*Si Vis Pacem, Para Bellum*».

A.I.5 Η συγγραφέας στο κείμενό της χρησιμοποιεί ρητορικά ερωτήματα.

- Να εντοπίσετε **ένα (1) ρητορικό ερώτημα** στο κείμενο και
- να εξηγήσετε τη **λειτουργία** του.

(μονάδες 2)

Απάντηση:

Ρητορικό ερώτημα (ένα από τα δύο πιο κάτω)	Λειτουργία ρητορικού ερωτήματος (ένα από τα πιο κάτω σημεία)
Ποιος θέλει ένα καλύτερο αύριο θεμελιωμένο σε νέους ανθρώπους που έφυγαν πριν ζήσουν, σε	Η αρθρογράφος με τη χρήση των ρητορικών ερωτημάτων επιδιώκει

<p>παιδιά χωρίς πατέρα, σε οικογένειες χωρίς στέγη και χωρίς πατρίδα; (2^η παράγραφος)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να προβληματίσει/ να αφυπνίσει • να προκαλέσει την προσοχή/το ενδιαφέρον του αναγνώστη • να τονίσει τις ευθύνες σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο
<p>Σε νέους που σε μια νύκτα μετονομάστηκαν στρατιώτες και σήκωσαν τα όπλα σε αδελφούς λαούς, που ακόμη και αν επιβιώσουν έχουν ήδη εκ προοιμίου πνευματικά «σκοτωθεί»; (2^η παράγραφος)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ευαισθητοποιήσει και να αναδείξει τη σοβαρότητα αυτού του δυσεπίλυτου προβλήματος • να προσδώσει αμεσότητα / ζωντάνια /παραστατικότητα στον λόγο της.

<p>A.I.6. i. Να προσδιορίσετε την υπόθεση και την απόδοση στον πιο κάτω υποθετικό λόγο: «Αν επιθυμείς ειρήνη, προετοιμάσου για πόλεμο.» (1^η παράγραφος) ii. Να γράψετε το είδος του υποθετικού λόγου.</p> <p style="text-align: right;">(μονάδες 4)</p>
--

Απάντηση:

Υπόθεση: «Αν επιθυμείς ειρήνη»

Απόδοση: «προετοιμάσου για πόλεμο»

Είδος υποθετικού λόγου: (εκφράζει) το πραγματικό

A.1.7. i. Σε **ποιο είδος** ανήκει η κάθε μια από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις;

ii. Να προσδιορίσετε τον **συντακτικό ρόλο** της κάθε μιας.

(μονάδες 8)

(α) Φυσικά, δε σε νοιάζει τι καλλιεργείς, γιατί ο σπόρος του πολέμου είναι ήδη αιωνόβιο δέντρο και όχι αδύναμο κλωνάρι. (1η παράγραφος)

(β) Κανείς δεν υποβαθμίζει την αξία της θυσίας όσων πολέμησαν, για να σώσουν εκείνους που άφησαν πίσω... (3^η παράγραφος)

(γ) Είναι μάταιο να πιστεύουμε ότι δύο έννοιες μπορούν να συνυπάρξουν στην ίδια πρόταση. (3^η παράγραφος)

(δ) Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος.

Απάντηση:

Δευτερεύουσα Πρόταση	Είδος δευτερεύουσας	Συντακτικός ρόλος
(α) γιατί ο σπόρος του πολέμου είναι ήδη αιωνόβιο δέντρο	Αιτιολογική	Επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας
(β) για να σώσουν εκείνους	Τελική	Επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού
(γ) να πιστεύουμε	Βουλητική	Υποκείμενο (στην απρόσωπη έκφραση «είναι μάταιο»)
(δ) ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής	Ειδική	Αντικείμενο (στο ρήμα «θυμίζει»)

A.I.8. Στην 3^η παράγραφο χρησιμοποιείται η λέξη «αξία». Να γράψετε **δύο (2)** δικές σας προτάσεις ή φράσεις με τη λέξη «αξία», στις οποίες να φαίνονται **δύο (2) διαφορετικές σημασίες** αυτής της λέξεως.

(μονάδες 2)

Ενδεικτική απάντηση:

Σημασίες:

- το σύνολο των **θετικών ιδιοτήτων** ενός ανθρώπου, χάρη στις οποίες τον εκτιμούν οι άλλοι και θεωρούν τη συμβολή του στον πνευματικό, κοινωνικό ή επαγγελματικό τομέα σημαντική. π.χ. Πήρε το άριστα με την αξία του.
- η **σημασία**, η σπουδαιότητα που έχει κάτι για τον άνθρωπο. π.χ. Εκτιμούμε την αξία της υγείας, όταν τη χάσουμε.
- το **υψηλό ποιοτικό επίπεδο** που χαρακτηρίζει κάποια ανθρώπινη δημιουργία. π.χ. Έργο μεγάλης λογοτεχνικής / καλλιτεχνικής / επιστημονικής αξίας.
- (συνήθ. πληθ.) για κάτι που αναγνωρίζεται από τα πρόσωπα ή από την κοινωνία ως **ωφέλιμο και καλό από ηθική, πνευματική, υλική άποψη** και που χρησιμοποιείται ως μέτρο των πράξεων ή γίνεται αντικείμενο των επιδιώξεων του ανθρώπου. π.χ. Η ελευθερία και η δικαιοσύνη κατέχουν τις πρώτες θέσεις στην κλίμακα των οικουμενικών αξιών.
- (οικον.) η **αριθμητική** σχέση ενός οικονομικού αγαθού με κάποιο άλλο που παίρνουμε ως μέτρο, κυρίως με το χρήμα/τιμή. π.χ. Αυτοκίνητο αξίας πολλών εκατομμυρίων.
- (**στη μουσική**): π.χ. η αξία ενός φθόγγου, η διάρκειά του και με επέκταση, το σημάδι που δηλώνει αυτή τη διάρκεια.

Σημείωση: σε περίπτωση που ο/η μαθητής/μαθήτρια αλλάξει το μέρος του λόγου της λέξης «αξία», χάνονται όλες οι αντίστοιχες μονάδες. Γίνονται δεκτά: (α) η αλλαγή πτώσης και αριθμού και (β) οποιαδήποτε άλλη σημασία εντοπίζεται σε έγκυρα λεξικά της Κοινής Νέας Ελληνικής.

A.I.9. Να αντικαταστήσετε τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμη** από τις τρεις επιλογές που δίνονται σε κάθε περίπτωση, διατηρώντας τη σημασία που έχουν μέσα στην πρόταση.

α. «Σε νέους που σε μία νύκτα μετονομάστηκαν στρατιώτες και σήκωσαν τα όπλα σε αδελφούς λαούς, που, ακόμη και αν επιβιώσουν, έχουν ήδη εκ προοιμίου πνευματικά “σκοτωθεί”» (2^η παράγραφος)

- i. επιζήσουν
- ii. αποθάνουν
- iii. αναβιώσουν

β. «Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένους.» (3^η παράγραφος)

- i. συνέπεια
- ii. κατάληξη
- iii. αιτία

(μονάδες 2)

Απάντηση:

	Συνώνυμο
α. επιβιώσουν	i. επιζήσουν
β. έκβαση	ii. κατάληξη

A. II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Όση προετοιμασία χρειάζεται για έναν πόλεμο, τόση και ακόμη περισσότερη χρειάζεται για την ειρήνη σε έναν κόσμο γεμάτο μίσος και απέχθεια».

Λαμβάνεις μέρος σε ένα μαθητικό ευρωπαϊκό πρόγραμμα με θέμα «Κτίζοντας την ειρήνη: ευθύνη όλων μας».

Σε εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, ως εκπρόσωπος του σχολείου σου, να εκφωνήσεις **ομιλία** στην οποία θα παρουσιάσεις **δύο (2)**

στοιχεία για την αξία/σημασία της ειρήνης στον κόσμο σήμερα και θα προτείνεις **δύο (2) τρόπους** με τους οποίους θα μπορούσε να επικρατήσει η ειρήνη.

Στην εκδήλωση θα παρευρίσκονται ευρωβουλευτές, εκπαιδευτικοί και μαθητές/μαθήτριες.

(Έκταση: τουλάχιστον 250 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρεις το ονοματεπώνυμό σου ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σου.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)

Πρόλογος:

- Καθορισμός και σχολιασμός του θέματος της ομιλίας – σκοπός: Δήλωση της αφορμής (Μαθητικό Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα), απλή αναφορά στην ιδιότητα του ομιλητή (Εκπρόσωπος του σχολείου).
- Αναφορά στα δύο ζητούμενα του θέματος: στοιχεία για την αξία/σημασία της ειρήνης στον κόσμο σήμερα και τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να επικρατήσει η ειρήνη.

Κύριο Μέρος:

Αναμένεται από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να τοποθετηθούν κριτικά, αναπτύσσοντας επαρκώς και με την κατάλληλη επιχειρηματολογία τα ζητούμενα του θέματος.

Πρώτο Ζητούμενο: Δύο (2) στοιχεία για την αξία/σημασία της ειρήνης στον κόσμο σήμερα

- Η ειρήνη προστατεύει τις αξίες του ανθρωπισμού.
- Οι άνθρωποι νιώθουν ασφαλείς και μπορούν να επιδοθούν σε δημιουργικά έργα με αυτοπεποίθηση, αισιοδοξία και πίστη στο μέλλον.
- Διαμορφώνει κλίμα ελευθερίας, δικαιοσύνης και ισότητας στις ανθρώπινες κοινωνίες, τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά, προστατεύεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
- Η οικονομία αναπτύσσεται και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων βελτιώνεται. Αντί τα κράτη να σπαταλούν τα χρήματά τους στην αγορά όπλων και εξοπλισμών, τα επενδύουν σε τομείς, όπως η βιομηχανία, η γεωργία και το εμπόριο, των οποίων η ανάπτυξη συμβάλλει στη γενική ευημερία.
- Οι άνθρωποι μπορούν να επιδοθούν στην επίλυση βασικών κοινωνικών προβλημάτων (π.χ. φτώχεια, ανεργία, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) και να επιδιώξουν τη δημιουργία πιο δίκαιων και δημοκρατικών κοινωνιών, όπου όλοι θα έχουν ίσες ευκαιρίες και τη δυνατότητα να ζουν με αξιοπρέπεια.

- Τα γράμματα και οι τέχνες ανθούν, η παιδεία λειτουργεί απρόσκοπτα, θέτοντας ως πρωταρχικό σκοπό τη δημιουργία μορφωμένων, ώριμων και υπεύθυνων πολιτών με πίστη στις αξίες και στα ιδανικά.
- Η επιστήμη τίθεται στην υπηρεσία του ανθρώπου, επιδιώκοντας την ανακούφισή του από τα προβλήματα που τον ταλαιπωρούν και όχι την κατασκευή μηχανών ολέθρου.
- Επιτυγχάνονται η συνεργασία και η συναδέλφωση των λαών, καθώς προωθείται ο διάλογος ως μέσο επίλυσης των διαφορών, αίρονται οι προκαταλήψεις και ευνοούνται η γόνιμη ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων και η κοινή δράση για την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων.
- ...

Δεύτερο ζητούμενο: Δύο (2) τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να επικρατήσει η ειρήνη.

- Καλλιέργεια και μεταλαμπάδευση ηθικών αξιών (όπως ο σεβασμός προς τον άνθρωπο, το ήθος, η αγάπη για την πατρίδα, η ελευθερία) και **ο ρόλος της οικογένειας, του σχολείου, της κοινωνίας και του κράτους.**
- **Η εκπαίδευση** να προσανατολιστεί προς την καλλιέργεια της φιλειρηνικής συνείδησης των νέων, ανάπτυξη κριτικής σκέψης και δημιουργία ώριμων και υπεύθυνων ενεργών πολιτών που θα είναι σε θέση να διεκδικήσουν έναν ειρηνικό κόσμο.
- **Οι διανοούμενοι και οι επιστήμονες** να επιδείξουν υπεύθυνη και ενεργητική στάση, ασκώντας έλεγχο στους χειρισμούς της πολιτικής εξουσίας, αφυπνίζοντας την κοινή γνώμη.
- **Τα ΜΜΕ** να δραστηριοποιηθούν θέτοντας ως στόχους την αντικειμενική πληροφόρηση των πολιτών και την προώθηση με κάθε τρόπο των ιδανικών της συναδέλφωσης και της αλληλεγγύης.
- **Οι διεθνείς οργανισμοί** να ανακτήσουν το κύρος τους και να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των λαών, την τήρηση του διεθνούς δικαίου, την προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των χωρών για ανάπτυξη και ευημερία.
- **Οι κυβερνήσεις** να επιδείξουν σύνεση και υπευθυνότητα, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να επιδιώκουν την προώθηση των συμφερόντων τους μέσα από τους δρόμους της διπλωματίας και του διαλόγου και σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, αλλά και την ανάπτυξη της συνεργασίας με άλλα κράτη σε εμπορικό ή πολιτισμικό επίπεδο, που θα δημιουργήσει ένα ευνοϊκό κλίμα αλληλοκατανόησης και γόνιμης επικοινωνίας.
- **Οι πολίτες** να ενεργοποιηθούν/ ενεργοί και όχι παθητικοί πολίτες
- **Η ενίσχυση της δημοκρατίας** και των θεσμών της, αφού έτσι προστατεύονται οι αρχές της ισότητας, της ελευθερίας και του διαλόγου, που αποτελούν προϋπόθεση για την ειρηνική συμβίωση των λαών.
- ...

Επίλογος:

Κλείσιμο ομιλίας / Ανακεφαλαίωση / Συμπέρασμα / Εισήγηση / Ευχή

B. ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- **Εξωτερικά δομικά στοιχεία κειμενικού είδους της ομιλίας**
 - ✓ Προσφώνηση [Η προσφώνηση είναι ορθή είτε είναι κλιμακωτή, είτε αποτελείται από έναν γενικό όρο που συνοψίζει όλους τους παρευρισκόμενους, π.χ. Σεβαστό ακροατήριο, Κυρίες και κύριοι, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, κ.λ.π.]
 - ✓ Επιφώνηση
- Δομή παραγράφων
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους – Διάρθρωση ιδεών

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Ύφος: ανάλογο του επικοινωνιακού πλαισίου και της επικοινωνιακής περιστασης (ομιλία)
- Σαφήνεια – σύνταξη
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου
- Λεκτικός – εκφραστικός πλούτος

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων και τονισμού

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός, «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» [Η νύχτα της Εξόδου]

Σχεδιάσμα Β΄

9

Ετούτ' είν' ύστερη νυχτιά· όλα τ' αστέρια βγάνει·
Ολονυχτίς ανέβαινε η δέηση, το λιβάνι.

Ο Αράπης, τραβηγμένος από τη μυρωδιά που εσκορπούσε το

θυμίαμα, περίεργος και ανυπόμονος, με βιαστικά πατήματα
πλησιάζει εις το τείχος,

Και απάνου, ανάγκη φοβερή! σκυλί δεν του 'λυχτάει¹.

Και ακροάζεται· αλλά τη νυχτική γαλήνη δεν αντίσκοβε² μήτε
φωνή, μήτε κλάψα, μήτε αναστεναγμός· ήθελε πης ότι είχε
παύσει η ζωή· οι ήρωες είναι ενωμένοι και, μέσα τους, λόγια
λένε

Για την αιωνιότητα, που μόλις τα χωράει·
Στα μάτια και στο πρόσωπο φαίνονται οι στοχασμοί τους·
Τους λέει μεγάλα και πολλά η τρίσβαθη ψυχή τους.
Αγάπη κι έρωτας καλού τα σπλάχνα τους τινάζουν·
Τα σπλάχνα τους κι η θάλασσα ποτέ δεν ησυχάζουν·
Γλυκιά κι ελεύθερ' η ψυχή σα νά 'τανε βγαλμένη,
Κι υψώναν με χαμόγελο την όψη τη φθαρμένη.

Σχεδιάσμα Γ'

12

Και βλέπω πέρα τα παιδιά και τες αντρογυναίκες
Γύρου στη φλόγα π' άναψαν, και θλιβερά τη θρέψαν
Μ' αγαπημένα πράματα και με σεμνά κρεβάτια,
Ακίνητες, αστέναχτες, δίχως να ρίξουν δάκρυ·
Και 'γγίζ' η σπίθα τα μαλλιά και τα λιωμένα ρούχα·
Γλήγορα, στάχτη, να φανής, οι φούχτες να γιομίσουν.

13

Είν' έτοιμα στην άσπονδη πλημμύρα των αρμάτων
Δρόμο να σχίσουν τα σπαθιά, κι ελεύθεροι να μείνουν,
Εκείθε με τους αδελφούς, εδώθε με το χάρο.

**Διονύσιος Σολωμός, Άπαντα, τ. Α': Ποιήματα, επιμ. – σημ. Λίνος
Πολίτης, Ίκαρος, Αθήνα 1993**

Λεξιλόγιο: ¹λυχτάει: γαβγίζει, ²αντίσκοβε: τάραζε, έκοβε, εμπόδιζε

Ερώτηση Β1

(α) Να εξηγήσετε **γιατί** οι πρωταγωνιστές του πιο πάνω ποιήματος χαρακτηρίζονται στον τίτλο «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με **μία (1) σχετική λέξη/φράση για κάθε** χαρακτηρισμό.

(μονάδες 10)

(β) Να δηλώσετε **δύο (2) εκφραστικά** μέσα με τα οποία παρουσιάζονται οι γυναίκες στο **Σχεδιάσμα Γ´** του πιο πάνω ποιήματος, με αναφορά **στις αντίστοιχες λέξεις/φράσεις**. Να εξηγήσετε **ποιο χαρακτηριστικό των γυναικών** επιθυμεί να αναδείξει ο ποιητής με τη χρήση αυτών των εκφραστικών μέσων.

(μονάδες 10)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ερώτηση Β1

(α) Να εξηγήσετε **γιατί** οι πρωταγωνιστές του πιο πάνω ποιήματος χαρακτηρίζονται στον τίτλο «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με **μία (1) σχετική λέξη/φράση για κάθε** χαρακτηρισμό.

(μονάδες 10)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ

«Ελεύθεροι»	Τεκμηρίωση	«Πολιορκημένοι»	Τεκμηρίωση
Ελεύθεροι ψυχικά/εσωτερικά Εξήγηση (π.χ. αντιμετωπίζουν με θάρρος τις δυσκολίες και είναι έτοιμοι να θυσιάσουν για την πατρίδα τους)	<ul style="list-style-type: none">▪ Γλυκιά κι ελεύθερ' η ψυχή...▪ Κι ύψωναν με χαμόγελο...▪ Ακίνητες, αστέναχτες, δίχως να ρίξουν δάκρυ▪ ...μήτε φωνή, μήτε κλάψα, μήτε αναστεναγμός▪ ...	Πολιορκημένοι εξωτερικά / πραγματικά Εξήγηση (π.χ. από τους Τούρκους και τους Αιγύπτιους, από την πείνα ...)	<ul style="list-style-type: none">▪ ...την όψη τη φθαρμένη...▪ Ο Αράπης ... τείχος▪ Και απάνου, ανάγκη φοβερή! σκυλί δεν τού 'λυχτάει▪ ...

(β) Να δηλώσετε **δύο (2) εκφραστικά** μέσα με τα οποία παρουσιάζονται οι γυναίκες στο **Σχεδιάσμα Γ΄** του πιο πάνω ποιήματος, με αναφορά **στις αντίστοιχες λέξεις/φράσεις**. Να εξηγήσετε **ποιο χαρακτηριστικό των γυναικών** επιθυμεί να αναδείξει ο ποιητής με τη χρήση αυτών των εκφραστικών μέσων.

(μονάδες 10)

Εκφραστικά Μέσα	Τεκμηρίωση
Επίθετα / Επιθετικοί Προσδιορισμοί	«ακίνητες» / «αστέναχτες» / «αντρογυναίκες»
Ασύνδετο Σχήμα	«Ακίνητες, αστέναχτες, δίχως να ρίξουν δάκρυ'»
Εικόνες	«Και βλέπω πέρα τα παιδιά και τες αντρογυναίκες ... και με σεμνά κρεβάτια» «Ακίνητες, αστέναχτες, δίχως να ρίξουν δάκρυ'»
Χαρακτηριστικό των γυναικών: γενναιότητα / θάρρος / αλύγιστη ψυχική δύναμη / αντρίκειο σθένος / αποφασιστικότητα / συναπόφαση με τους άντρες στη μεγάλη απόφαση της θυσίας	

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κώστας Κρυστάλλης, «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου»

Δ΄

Χρόνος ακέριος¹ πέρασε που το 'χουνε ζωσμένο
και του γυρεύουν τα κλειδιά, το θέλουνε πεσμένο.

[...]

Αν δείχνει ακόμα αταραξιά, περφάνεια² στον οχτρό του,
με την καρδιά του τρώγεται το δόλιο, μαραζιάζει,
γιατ' όσο οι μέρες απερνούν αυξαίνει το κακό του.

Του κόσμου τις κακομοιριές η πείνα του σωριάζει
και το θερίζει ο θάνατος άσπλαχνα κάθε μέρα:

νεκροταφείο έγινε κι αρρώστια πέρα – πέρα.

Το Μεσολόγγι... κλάψτε το! Θα πέση, δεν βαστάει,
και κλάψτε μαζί μ' αυτό και την Ελλάδα ακέρια.

[...]

–Ψωμί, μπαρούτι³, βόλι⁴,

Ψωμί! – φωνάζουν όλοι.

Και δυό τους μένουν μοναχά, δυό απόφασες να κάνουν:

Ή να τα δώσουν τα κλειδιά ή όξω να χουμήσουν⁵,

κι όσοι σωθούνε να σωθούν κ' οι άλλοι να πεθάνουν

απ' του οχτρού τους το σπαθί, σκλάβοι παρά να ζήσουν.

Το παλληκάρι το καλό δεν δίνει τ' αρματά⁶ του,

Το Μεσολόγγι το ιερό δεν δίνει τα κλειδιά του.

[...]

Νύχτα θα βγουν. Ω, τι βραδυά, τι νύχτα ήτον εκείνη!

Στ' αστέρια απάνου έφταναν τα κλάματα κι οι θρήνοι!

Εδώ χωρίζει ο γέροντας πατέρας το παιδί του,

εκεί ο νιος την όμορφη την αγαπητική του,

αλλού οι μανάδες παίρνουνε στους ώμους τα μικρά τους,

κλαίγουν αυτές τον χωρισμό, σκούζουν και τα παιδιά τους!

Κ' είν' όλοι στις γιορτάρικες ντυμένοι φορεσιές τους,

λες και σε γάμο κίνησαν, λες παν σε πανηγύρι.

[...]

Βγαίνουν. Μπροστά - μπροστά κινούν τα γυναικόπαιδά τους

και πίσω – πίσω η λεβεντιά ζωσμένοι τ' άρματά τους.

Απ' τις γυναίκες κι απ' τις νιες σαν Μαϊού λουλούδια

πολλές τ' αντρίκια εντύθηκαν και πάνε... με τραγούδια!

Τέτοιες γυναίκες θέλω εγώ το χώμα μας να βγάζη,

να 'ναι στον έρωτα γλυκές, λεβέντες στο τσαπράζι⁷!

[...]

Κώστας Κρυστάλλης, Άπαντα, τ. Α': Ποιήματα, σελ. 90-91, επιμ. Π. Βραχιώτης, Μαίναλον, Αθήνα 1967 (απόσπασμα-διασκευή)

Λεξιλόγιο: ¹ακέριος: ολόκληρος, **περφάνεια:** υπερηφάνεια, ³μπαρούτι: εκρηκτική ύλη, ⁴βόλι: σφαίρα, ⁵να χουμήσουν: να χυμήξουν, να ορμήσουν, να επιτεθούν, ⁶άρματα: όπλα, ⁷τσαπράζι: στολίδι πολεμιστή, (μτφ.) σύμβολο παλληκαριάς και ηρωισμού

Ερώτηση Β2

(α) Με ποιο **συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός** της Ελληνικής Επανάστασης συνδέονται από κοινού τα πιο πάνω ποιήματα (*Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* και *Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου*); Να αναφέρετε **μία (1) κοινή δυσκολία (πειρασμό)** που αντιμετωπίζουν οι πρωταγωνιστές των κειμένων, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με **μία (1) σχετική λέξη/φράση** από κάθε κείμενο.

(μονάδες 6)

(β) Να γράψετε **ένα (1) κοινό σχήμα λόγου** που χρησιμοποιείται στο Σχεδιάσμα Β' των «Ελεύθερων Πολιορκημένων» και στο ποίημα «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου», για να παρουσιαστεί η ψυχική / συναισθηματική κατάσταση των προσώπων, παραθέτοντας **μία (1) σχετική λέξη/φράση** από κάθε ποίημα.

(μονάδες 4)

Ερώτηση Β2

(α) Με ποιο **συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός** της Ελληνικής Επανάστασης συνδέονται από κοινού τα πιο πάνω ποιήματα (*Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* και *Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου*); Να αναφέρετε **μία (1) κοινή δυσκολία (πειρασμό)** που αντιμετωπίζουν οι πρωταγωνιστές των κειμένων, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με **μία (1) σχετική λέξη/φράση** από κάθε κείμενο.

(μονάδες 6)

Συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός της Ελληνικής Επανάστασης με το οποίο συνδέονται από κοινού τα ποιήματα:

(Δεύτερη) Πολιορκία του Μεσολογγίου από τους Τούρκους και τους Αιγύπτιους, (Απρίλιος 1825 – Απρίλιος 1826) / Έξοδος του Μεσολογγίου (Απρίλιος 1826)

(μονάδες 2)

Κοινή Δυσκολία / Πειρασμός	Τεκμηρίωση «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»	Τεκμηρίωση «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου
Βάσανα / Πείνα / Στερήσεις	«Και απάνου, ανάγκη φοβερή! σκυλί δεν τού 'λυχτάει» / «ήθελε πησ πως είχε παύσει η ζωή» / «την όψη τη φθαρμένη» /	«Του κόσμου τις κακομοιρίες η πείνα του σωριάζει»
Ομορφιά της φύσης	«Ετούτ' είν' ύστερη νυχτιά' όλα τ' αστέρια βγάνει»	«Ω, τι βραδυά, τι νύχτα ήτον εκείνη»
Η αγάπη, ο έρωτας ανάμεσα στο ανδρόγυνο	«Γύρου στη φλόγα π' άναψαν, και θλιβερά τη θρέψαν μ' αγαπημένα πράματα και με σεμνά κρεβάτια»	«εκεί (χωρίζει) ο νιος την όμορφη την αγαπητική του»
Η αγάπη της μητέρας για τα παιδιά / η ανάγκη της μητέρας να προστατεύσει τα παιδιά	«Και βλέπω πέρα τα παιδιά και τες αντρογυναίκες»	«αλλού οι μανάδες παίρνουνε στους ώμους τα μικρά τους, κλαίγουν αυτές τον χωρισμό, σκούζουν και τα παιδιά τους!»
Πολιορκία / Εγκλεισμός / Αποκλεισμός / Απειλή / Πίεση από τον εχθρό	«Ο Αράπης ... πλησιάζει εις το τείχος»	«Χρόνος ακέριος ... θέλουνε πεσμένο»
Απειλή του θανάτου / Αγάπη για τη ζωή	«ήθελε πησ πως είχε παύσει η ζωή»	«... και το θερίζει ο θάνατος άσπλαχνα κάθε μέρα· νεκροταφείο έγινε κι αρρώστια πέρα – πέρα»

(β) Να γράψετε ένα (1) κοινό σχήμα λόγου που χρησιμοποιείται στο Σχεδιάσμα Β΄ των «Ελεύθερων Πολιορκημένων» και στο ποίημα «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου», για να παρουσιαστεί η ψυχική / συναισθηματική κατάσταση των προσώπων, παραθέτοντας μία (1) σχετική λέξη/φράση από κάθε ποίημα.

(μονάδες 4)

Κοινό Σχήμα Λόγου	Τεκμηρίωση «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»	Τεκμηρίωση «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου»
Επανάληψη	« <u>μήτε</u> φωνή, <u>μήτε</u> κλάψα, <u>μήτε</u> αναστεναγμός» «τα σπλάχνα τους ... τα σπλάχνα τους»	« <u>δεν δίνει</u> τ' αρματά του, ... <u>δεν δίνει</u> τα κλειδιά του» – <u>Ψωμί</u> , μπαρούτι, βόλι, <u>Ψωμί!</u> – φωνάζουν όλοι. « <u>λες</u> και σε γάμο κίνησαν, <u>λες</u> παν σε πανηγύρι»
Μεταφορά	«Αγάπη κι έρωτας καλού τα σπλάχνα τους τινάζουν» «γλυκιά ψυχή» «τρίσβαθη ψυχή τους» «δρόμο ν' ανοίξουν τα σπαθιά»	«με την καρδιά του τρώγεται το δόλιο» «και το θερίζει ο θάνατος άσπλαχνα κάθε μέρα»
Αντίθεση	«Κι υψώναν με χαμόγελο την όψη τη φθαρμένη.»	«Ή να τα δώσουν τα κλειδιά ή όξω να χουμήσουν, κι όσοι σωθούνε να σωθούν κ' οι άλλοι να πεθάνουν απ' του οχτρού τους το σπαθί, σκλάβοι παρά να ζήσουν»
Ασύνδετο Σχήμα	«μήτε φωνή, μήτε κλάψα, μήτε αναστεναγμός»	«–Ψωμί, μπαρούτι, βόλι» «Το παλληκάρι το καλό δεν δίνει τ' αρματά του, Το Μεσολόγγι το ιερό δεν δίνει τα κλειδιά του.» «Εδώ χωρίζει ο γέροντας πατέρας το παιδί του, εκεί ο νιος την όμορφη την αγαπητική του, αλλού οι μανάδες παίρνουνε στους ώμους τα μικρά τους, κλαίγουν αυτές τον χωρισμό»

		«λες και σε γάμο κίνησαν, λες παν σε πανηγύρι»
Προσωποποίηση	«Τους λέει μεγάλα και πολλά η τρίςβαθη ψυχή τους.»	«Το Μεσολόγγι το ιερό δεν δίνει τα κλειδιά του.» «Αν δείχνει ακόμα αταραξιά, περφάνεια στον οχτρό του, με την καρδιά του τρώγεται το δόλιο, μαραζιάζει»
Παρομοίωση	«σα νά 'τανε βγαλμένη»	«λες και σε γάμο κίνησαν, λες παν σε πανηγύρι»

ΤΕΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΛΥΣΕΩΝ